

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»



Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітньо-професійна програма	Публічне управління та адміністрування
Тривалість викладання	3-тя чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6828>

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)



Викладачі:

Маматова Тетяна Валеріївна

д.держ.упр., професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Mamatova/Mamatova.php>

E-mail: Mamatova.T.V@nmu.one



Кравцова Тетяна Василівна

к.т.н., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Kravtsova/Kravtsova.php>

E-mail: Kravtsova.T.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

З огляду на глобальні зміни, які відбуваються у навколишньому середовищі нашої планети та темпи розвитку технологічного прогресу, міжнародне співтовариство намагається постійно оновлювати стратегію, яка забезпечить краще і безпечне життя людей у майбутньому. Саме тому, у 2015 році Організація об'єднаних націй (ООН) розробила новий масштабний проєкт по вирішенню проблем, з якими стикнеться світ у наступні 15 років. У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку до 2030 року. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» надає бачення орієнтирів досягнення Україною ЦСР. Публічне управління, що сприяє прогресу у досягненні ЦСР пов'язано з реалізацією комплексу складних управлінських завдань, таких як формування спільного бачення розвитку країни, галузей, регіонів і громад; визначення стратегічних цілей та пріоритетів розвитку;

налагодження конструктивної взаємодії органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників бізнесу та інститутів громадянського суспільства.

Вивчення дисципліни «Концепція сталого розвитку» спрямоване на формування у здобувачів системи знань щодо сучасних концепцій, підходів міжнародних організацій, технологій та інструментів, реалізація яких сприяє прогресу у досягненні ЦСР на регіональному та місцевому рівнях, та комплексу умінь щодо застосування визнаного у світі інструментарію для розроблення та реалізації стратегій і програм сталого розвитку, які спрямовані на забезпечення належного рівня конкурентоспроможності території та якості життя населення.

Здобувач також може пройти **онлайн-курс** у форматі "**неформальна освіта**" із отриманням **сертифікату від програми ПРООН**. За умови надання/завантаження сертифікату про успішне опанування е-курсу «Як діяти далі: Державним службовцям про сталий розвиток» на платформі Prometheus буде зараховано теоретичну частину курсу.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення і комплексу спеціальних знань щодо сучасних підходів та інструментів реалізації концепції сталого розвитку, та комплексу вмінь щодо застосування визнаних у світі методів аналізування й оцінювання програм сталого розвитку територій і громад.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти**: теоретичні основи концепції сталого розвитку та її впливу на аспекти розроблення та реалізації стратегій і програм сталого розвитку, які спрямовані на забезпечення належного рівня конкурентоспроможності території та якості життя населення; особливості, *інтерпретувати* та *застосовувати* основні положення нормативних документів міжнародного, національного, регіонального та місцевого рівнів у сфері забезпечення сталого розвитку; зміст вимог основних міжнародних стандартів та інших документів міжнародних організацій щодо сприяння сталому розвитку територій і громад, окремих органів публічного управління та галузевих систем, а також *оцінювання* прогресу у досягненні Цілей сталого розвитку; характерні особливості розроблення стратегій та програми сталого розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях;

– **вміти**: *генерувати* пропозиції щодо застосування технологій та інструментів реалізації концепції сталого розвитку та оцінювання їх результативності *використовуючи* комплексний підхід, а також методи командної роботи; *розробляти* з урахуванням наявних методів аналізу та оцінювання програм сталого розвитку пропозиції для рівня територіальної громади за однією з ЦСР та публічно *презентувати* результати обґрунтування проекту місцевого розвитку, спрямованого на її досягнення

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- **знати і розуміти** теоретичні основи концепції сталого розвитку та її впливу на аспекти розроблення та реалізації публічних політик і програм, які спрямовані на забезпечення належного рівня конкурентоспроможності території та якості життя населення;
- **знати і розуміти** особливості, *інтерпретувати* та *застосовувати* основні положення нормативних документів міжнародного, національного, регіонального та місцевого рівнів у сфері забезпечення сталого розвитку;
- **знати і розуміти** зміст вимог основних міжнародних стандартів та інших документів міжнародних організацій щодо сприяння сталому розвитку територій і громад, окремих органів публічного управління та галузевих систем, а також *оцінювання* прогресу у досягненні Цілей сталого розвитку;

- *пояснювати, порівнювати та узагальнювати* характерні особливості розроблення стратегій та програм сталого розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях, *генерувати* пропозиції щодо застосування технологій та інструментів реалізації концепції сталого розвитку та оцінювання їх результативності *використовуючи* комплексний підхід, а також методи командної роботи;
- *розробляти* з урахуванням наявних методів аналізу та оцінювання програм сталого розвитку пропозиції для рівня територіальної громади за однією з ЦСР та публічно *презентувати* результати обґрунтування проекту місцевого розвитку, спрямованого на її досягнення, *аргументувати, обґрунтувати, захищати* власні пропозиції під час обговорення. *Ставити питання та дискутувати* щодо складових міні-проектів, які представлені іншими здобувачами.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	–
	Тема 1. Сутність та етапи становлення концепції сталого розвитку		Презентація за темою Рекомендовані джерела	–
	Знайомство: картки Dixit Наскрізне практичне завдання: етап 1 «Обираємо одну з 17 ЦСР»	Практичне заняття	Методичні рекомендації	0-5
2	Тема 2. Нормативно-правове забезпечення сталого розвитку: ▪ Глобальні Цілі сталого розвитку 2030	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Наскрізне практичне завдання: етап 2 «Характеризуємо обрану ЦСР»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-6
3	Тема 2. Нормативно-правове забезпечення сталого розвитку: ▪ Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року ▪ Документи регіонального рівня та рівня територіальної громади	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Наскрізне практичне завдання: етап 3 «Індикатори досягнення обраної ЦСР за Національною доповіддю»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Блокнот класу	0-6
4	Тема 3. Діяльність Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) у сфері забезпечення сталого розвитку	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Наскрізне практичне завдання: етап 4 «Індикатори досягнення обраної ЦСР за регіональною доповіддю»	Практичне заняття	Презентації здобувачів	0-6

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
5	Тема 4. Стратегії та програми сталого розвитку <ul style="list-style-type: none"> ▪ Термінологія та методологічні основи стратегічного планування ▪ Ієрархія стратегій сталого розвитку. 	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Наскрізне практичне завдання: етап 5 «Вплив територіальної громади на прогрес у досягненні обраної ЦСР»	Практичне заняття	Презентації здобувачів	0-6
6	Тема 4. Стратегії та програми сталого розвитку <ul style="list-style-type: none"> ▪ Особливості розроблення стратегій та програм сталого розвитку на регіональному та місцевому рівнях ▪ Внесок територіальної громади у забезпечення сталого розвитку 	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	–
	Наскрізне практичне завдання: етап 6 «Проекти місцевого розвитку для досягнення обраної ЦСР»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-6
7	Тема 4. Стратегії та програми сталого розвитку <ul style="list-style-type: none"> ▪ Соціальна мобілізація для сталого місцевого розвитку 	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	–
	Наскрізне практичне завдання: етап 7 «Пошук наукових джерел за напрямом обраної ЦСР»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
8	Тема 5. Методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	
	Презентація результатів виконання індивідуального/командного завдання	Практичне заняття	Методичні рекомендації	0-20
9	Підсумкове тестування	Лекція	MS Forms	0-40
	Практичне заняття: «Дерево результатів навчання» (підведення підсумків вивчення дисципліни)	Практичне заняття	Силабус Анкети у MS Forms	–

Індивідуальне/командне завдання: «Пріоритетна ЦСР для моєї громади» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти міні-проекту щодо обґрунтування вибору пріоритетної ЦСР для ініціювання проекту місцевого розвитку, спрямованого на її досягнення. Вітається робота в команді (2-3 особи).

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (із використанням MS PowerPoint).

Зміст завдання:

1. Обрати одну з 17 ЦСР. Обґрунтувати вибір
2. Надати стислий опис обраної ЦСР із сайту ПРООН (чи інших джерел)
3. Схарактеризувати індикатори досягнення ЦСР з Національної доповіді і показати прогрес (Добровільний національний огляд, 2021)
4. Схарактеризувати індикатори даної ЦСР з регіональної доповіді

5. Надати думку – як на рівні окремої територіальної громади можна вплинути на прогрес у досягненні обраної ЦСР
6. Надати ідею проєкту місцевого розвитку для досягнення обраної ЦСР
7. Здійснити пошук наукових джерел за напрямом обраної ЦСР
 - ✓ статті, монографії 2022-2024 років
 - ✓ 1 джерело українською мовою, 1 – англійською

Для представлення результатів виконання завдання необхідно заповнити відповідний шаблон, який розміщено у застосунку Teams MS Office та на дистанційній платформі Moodle.

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання.

Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one).

Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote.

Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle.

Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *поточного тестування* під час лекції на дев'ятому тижні (див. табл. розділу 4). Поточний тест складається з 20 тестових запитань (одна правильна відповідь), за кожне питання можна отримати 2 бали. Загалом за поточне тестування отримується **максимум 40 балів**.

Здобувач також може пройти онлайн-курс у форматі "неформальна освіта" із отриманням сертифікату від програми ПРООН. За умови надання/завантаження сертифікату про успішне опанування е-курсу «Як діяти далі: Державним службовцям про сталий розвиток» на платформі Prometheus буде зараховано теоретичну частину курсу – 40 балів (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+SDG101+2020_T2/about).

Практична частина оцінюється за результатами:

– виконання *практичних завдань*, які виконуються під час практичних занять: види завдань та розподіл балів див. у табл. розділу 4; при несвоєчасному виконання практичних завдань оцінка знижується вдвічі; загалом за наскрізне завдання отримується максимум 40 балів.

– виконання, *публічної презентації* та захисту (відповіді на запитання, дискусія) результатів командного/індивідуального завдання, зміст якого описано у розділі 4; за результатами публічної презентації отримується максимум 20 балів.

У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 60 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024-2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/zopmhq>.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник / І. Л. Якименко, Л. П. Петрашко, Т. М. Димань, О. М. Салавор, Є. Б. Шаповалов, М. А. Галабурда, О. В. Ничик, О. В. Мартинюк. Київ: НУХТ, 2022. 337 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/387563584_STRATEGIA_STALOGO_ROZVITKU_EVROPEJSKI_GORIZONTI_Pidrucnik.
2. Добровольський В. В., Безсонов Є. М., Непейна Г. В., Крисінська Д. О., Сербулова Н. А. *Стратегії сталого розвитку* : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с. URL:

<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/509/1/Стратегія%20сталого%20розвитку%20В.%20В.%20Добровольський.pdf>.

3. Цілі Сталого Розвитку Україна. Добровільний національний огляд, 2021. 117 с. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-10/VNR%20SDG%20Ukraine%202020.pdf>

4. Цілі Сталого Розвитку Україна - 2020: моніторинговий звіт. Державна служба статистики України за підтримки ЮНІСЕФ в Україні, 2020. 92 с. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/11481/file/SDG%20Ukraine%20Monitoring%20Report%202020%20ukr.pdf>

Нормативні документи

1. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>.

2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

3. Цілі сталого розвитку та Україна. Урядовий портал : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina> (дата звернення: 10.08.2024).

4. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Завдання та індикатори. ПРООН. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/SDG-leaflet-ukr_F.pdf (дата звернення: 12.07.2024).

5. Регіональна доповідь "Цілі сталого розвитку: Дніпро 2030". ПРООН Україна, 2018. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/регіональна-дповідь-«цілі-сталого-розвитку-дніпро-2030»>.

6. Contributing to the UN Sustainable Development Goals with ISO standards. ISO, 2018. 23 p. URL: <https://www.iso.org/publication/PUB100429.html>.

7. ISO 18091:2019 Quality management systems – Guidelines for the application of ISO 9001 in local government. ISO : web-site. <https://www.iso.org/standard/61386.html> (access mode 19.08.2024).

8. ISO 20121:2024 Event sustainability management systems – Requirements with guidance for use. ISO : web-site. <https://www.iso.org/standard/86389.html> (access mode 19.08.2024).

9. ISO 37120:2018 Sustainable development of communities – Indicators for city services and quality of life. ISO : web-site. <https://www.iso.org/standard/68498.html> (access mode 19.08.2024).

10. Sustainability, sustainable development and social responsibility. ISO definitions and terminology. ISO, 2016. 11 p. URL: http://iso26000.info/wp-content/uploads/2016/03/ISO_Sustainability_brochure.pdf.

Додаткові

1. Ігнат О., Маматова Т. Співробітництво територіальних громад задля забезпечення стійкості та сталого розвитку. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 5 (49). С. 109-116. doi: <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.5.18>

2. Маматова Т. В., Серьогіна Н. К., Кравцова Т. В. Системи менеджменту соціальної відповідальності на основі стандартів ISO як фактор забезпечення сталого розвитку. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2019. № 2(70). С. 13-23.

3. Методичні рекомендації для врахування Цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад / Уклад. : Марушевський Г. Б., Нижник О. М. Підготовлено в рамках проекту ПРООН/ГЕФ «Інтеграція положень Конвенцій Ріо у національну політику України» за підтримки Глобального екологічного фонду (ГЕФ) та у співпраці з Програмою розвитку ООН в Україні (ПРООН). 2017. 60 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_MetRecommendation_v03.pdf

4. Цілі сталого розвитку: що треба знати органам місцевого самоврядування / Організація «Об'єднані міста і органи місцевого самоврядування» (UCLG). 2018. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/SDG_LocalGov_v05.pdf

5. Чикаренко І.А., Маматова Т.В. Смарт-спеціалізація задля досягнення цілей сталого розвитку: підхід європейської комісії. *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали XXI наук.-практ. конф. 9 травня 2024 р., м. Дніпро / за заг. ред. О. М. Рудіка.* Дніпро: НТУ ДП, 2024. С. 54-56. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Збірник_Євроінтеграц_09_05_2024.pdf.
6. Сталій розвиток територій: виклики та можливості: монографія / Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Прокопенко Л. Л. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. MTU, Таллінн, Естонія, 2021. 234 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf
7. Chykarenko I. A., Mamatova T. V., Chykarenko O. O., Sergienko E. O., Martseniuk O. O. Organizational and Legal Aspects of Elaboration of Amalgamated Territorial Communities Sustainable Development Strategies. *International Journal of Management*. 2020. Vol. 11. Iss. 05. P. 1084-1093. URL: https://www.iaeme.com/MasterAdmin/uploadfolder/IJM_11_05_099/IJM_11_05_099.pdf.
8. Developing sustainably : ISO standards to promote sustainable growth. *ISO : web-site*. URL: <https://www.iso.org/developing-sustainably.html> (access mode 18.07.2024).
9. Маматова Т. В., Чикаренко І. А., Мороз Е. Г., Yepifanova I. Yu., Kudlaieva N. V. Management of Enterprises and Organizations under the Conditions of Sustainable Development. *International Journal of Management*. 2020. Vol. 11. Iss. 04. P. 151-159. URL: https://iaeme.com/Home/article_id/IJM_11_04_016
10. OECD and the Sustainable Development Goals: Delivering on universal goals and targets. *OECD : web-site*. URL: <http://www.oecd.org/development/sustainable-development-goals.htm> (access mode 11.08.2024).
11. SDG Graphics. RELX plc. URL: https://sdgresources.relx.com/special-issues/sdg-graphics#node_14013 (access mode 15.07.2024).
12. The 17 Goals. *The Global Goals : web-site*. URL: <https://www.globalgoals.org/goals/> (access mode 14.08.2024).
13. The 17 Goals. *United Nations Department of Economic and Social Affairs. Sustainable Development : web-site*. URL: <https://sdgs.un.org/goals> (access mode 14.08.2024).

Інформаційні ресурси

1. Децентралізація дає можливості : офіційний веб-сайт національного проекту. URL: <http://decentralization.gov.ua/>
2. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/>
3. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй – Україна (ПРООН – Україна). URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine>
4. Сталій розвиток для України. URL: <https://sd4ua.org/shho-take-stalij-rozvitok/>
5. Центр управління знаннями «Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку» / Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» (УАРОР). URL: <https://rozvytok.in.ua/>
6. Цілі сталого розвитку 2030. ООН в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
7. Цілі сталого розвитку у дії. ПРООН. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>
8. International Organization for Standardization (ISO). URL: <http://www.iso.org>
9. Sustainable Development Knowledge Platform. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/>
10. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <http://www.oecd.org/>
11. United Nations Development Programme (UNDP). URL: <https://www.undp.org/content/undp/en/home.html>
12. The SDG Transformation Center. URL: <https://sdgtransformationcenter.org/>
13. The Sustainable Development Report. URL: <https://dashboards.sdgindex.org/chapters>
14. The Quality Infrastructure for Sustainable Development (QI4SD) Index URL: <https://hub.unido.org/qi4sd/>